

Die Protokolle des Lübecker Domkapitels 1522-1530. Nach Vorarbeiten von Emil Ehler und Sabine Pettke bearbeitet von Wolfgang Prange. Neumünster, Karl Wachholtz 1993. (= Schleswig-Holsteinische Regesten und Urkunden Band 12 (= Veröffentlichungen des Schleswig-Holsteinischen Landesarchivs, 30)). 874 s. 3 reproduktioner.

Det lybske domkapitels protokoller – med den latinske titel *actus capitulares* – er bevaret i en imponerende lang række fra 1523 til kapitlets ophævelse i 1803, dog med visse lakuner, idet årene 1531-1536, 1541-1543, 1580-1582 og 1630-1646 mangler, jf. også Findbuch der Bestände Abt. 268 und 285 (Veröffentlichungen des Schleswig-Holsteinischen Landesarchivs 1. 1972). Som den latinske titel viser, er der tale om referater fra møderne i domkapitlet, der næsten dagligt fandt sted under ledelse af dekanen.

Sideløbende hermed havde domkapitlets notarer anlagt særlige protokoller – undertiden kaldet *manuale* – over retsdyldige aftaler. Den ældste er ført af Johannes Tostede for 1522-1530, udgivet her s. 701 flg. Derefter følger Laurenz Wolters protokol 1535-1539, udgivet 1990 af W. Prange i Die Protokolle des Lübecker Domkapitels 1535-1540 (Schleswig-Holsteinische Regesten und Urkunden Band 11) s. 164 flg. Yderligere to protokoller for 1537-1561 og 1568-1580 er bevaret. Endelig lod domkapitlet anlægge kopibøger over ind- og udgåede breve, hvoraf to bind for 1523-1536 er bevaret, mens særlige registre over forhandlinger med den danske konge og rigskammerretten ikke er bevaret.

Den ældste af domkapitlets protokoller fra 1523-1530 er anlagt og egenhændigt ført af dekanen Johannes Brandes og omfatter 565 blade papir med oprindelig foliering. De enkelte blade er ret medtaget af fugtskader, og dette i forening med karakteren af dekanens håndskrift har hidtil vanskeliggjort udnyttelsen af protokollen. Det er derfor højst værdifuldt, at der nu med denne udgivelse foreligger en samlet udgivelse af hele protokollen, som udgiveren hele vejen desuden har forsynet med henvisninger til stoffet i kopibøgerne og til andre breve, bevaret i original eller afskrifter, som omtales i teksten.

Som de vedføjede reproduktioner viser, har dekanen forsynet hver indførelse med stikordsagtige indholdsangivelser. Udgiveren følger hans opstilling med en fortløbende nummerering, ialt 4923 indførelser på syv år. De giver tilsammen et udførligt billede af den interne forvaltning i domkapitlet af rent kirkelige anliggender, men giver også bidrag til dets godsadministration. Forholdet til hertugdømmerne og dermed også den danske konge, især af økonomisk art, giver anledning til mange drøftelser; som stikprøve kan nævnes referaterne fra landdagen i Kiel, § 1869 flg., med bl.a. bisperne af Lübeck og Slesvig og stænderrepræsentanterne i hertugdømmerne om afviklingen af kongens ældre gæld, herunder også forpligtelser fra Kristian 2.s tid, ialt 400.000 mark, hvor en måneds tovrækkerier endte med, at stænderne ydede 100.000 med kirken som største bidragyder, jf. også Sønderjyllands Historie II (1937-39) s. 287-88. Et forsøg fra kirkens side i denne forbindelse på at opnå lutheranernes uddrivelse af Holsten blev ikke inødekommet.

Herluf Nielsen